

Переклад з нім. Н.Сняданко. – Харків: Фоліс, 2008. – 187 с. *Загублена арфа*. Антологія німецькомовної поезії Буковини. – Упор. і перекл. П.Рихла. – Чернівці: Золоті литаври, 2002. – 543 с. *de Bono E. Laterales Denken*. Ein Kursus zur Erschließung Ihrer Kreativitätsreserven / Edward de Bono / Deutsch vom M. Carroux u. W. Eisermann. – Reinbek bei Hamburg: Rowohlt. – 1971. *Brussig T. Am kürzesten Ende der Sonnenallee* / Thomas Brussig. – Berlin: Verlag Volk und Welt, 1999. – 158 S. *Fillmore Ch. Frame Semantics and the Nature of Language* / Charles J. Fillmore // Origins and Evolution of Language and Speech. Annals of the New York Academy of Sciences. – Vol. 280. – New York, 1976. – P. 20-32 *Grass G. Katz und Maus*. Eine Novelle – München: dtv, 2010. – 260 S. *Kafka F. Das Urteil*. Eine Geschichte / Franz Kafka. – Leipzig: Kurt Wolff Verlag, 1916. *Kußmaul P. Kreatives Übersetzen* / Paul Kusmaul – Studien zur Translation. – Band 10 – 2. Auflage – Tübingen: Stauffenburg Verlag, 2007. – 215 S. *Lackoff G. Women, Fire and Dangerous Things*. What Categories Reveal about the Mind / George Lackoff. – Chicago: University of Chicago Press, 1987. *Langacker R.W. Foundations of Cognitive Grammar* / Ronald W. Langacker. – Stanford: Stanford University Press, 1987. *Pennone-Autze F. Paul Celans Übersetzungspoetik* / Florence Pennone-Autze // Untersuchungen zur deutschen Literaturgeschichte, 128. – Tübingen: Niemeyer, 2007. – 552 S. *Schank R. Dynamic memory*. A theory of reminding and learning in computers and people. London/New York: Cambridge University Press, 1982. *Zweiter Anlauf*. Ukrainische Literatur heute. Hrg. v. K. Walter u. A. Woldan – Passau: Verlag Karl Stutz, 2004 – 196 S.

УДК 811. 111'25: 81'272: 81'276: 32

КАЛУЖСЬКА Л.О.

(Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б.Хмельницького)

АНГЛОМОВНИЙ ПЕРЕКЛАД НОМІНАЦІЙ СУБ'ЄКТІВ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглядаються способи англомовного перекладу номінацій суб'єктів української політичної діяльності. Аналізується переклад номінацій окремих політиків, політичних інститутів, політичних сил, а також відтворення прямих та переносних одиниць.

Ключові слова: політичний текст, суб'єкт політичної діяльності, переклад, антропоніми, метонімії.

Калужская Л.О. Англоязычный перевод номинаций субъектов украинской политической деятельности. В статье рассматриваются способы англоязычной передачи номинаций субъектов украинской политической деятельности. Анализируется перевод номинаций политиков, политических институтов, политических сил. Рассматривается англоязычный перевод прямих и переносных номинаций.

Ключевые слова: политический текст, субъект политической деятельности, перевод, антропоним, метонимия.

Kaluzhska L.O. English translation of the names of the Ukrainian political actors. The article deals with translation techniques of the names of the Ukrainian political actors. The paper aims at providing an analysis of translation of the names of politicians, political institutions and parties. Direct and indirect nominations of the political actors are studied.

Key words: political text, political actor, translation, anthroponym, metonymy.

Перекладознавці приділяють значну увагу іншомовному відтворенню політичних текстів. Активно досліджуються стратегії перекладу політичного тексту, відтворення інтертекстуальних, метафоричних одиниць. Окремого дослідження вимагає переклад одиниць політичного тексту з урахування сутності і структури політичної діяльності. Політична діяльність як будь-яка діяльність має такі компоненти як суб'єкт, об'єкт, мета, засіб, результат та процес. Ми робимо спробу розглянути особливості перекладу номінацій, які використовуються на позначення компонентів політичної діяльності. Актуальність роботи полягає у поєднанні лінгвістичного та перекладознавчого аналізу із розумінням сутності та структури політичної діяльності в рамках політології. **Метою** роботи є визначення способів англомовного перекладу номінацій суб'єктів української політичної діяльності. Досягнення мети вимагає визначення основних груп номінацій, чинників виникнення перекладацьких труднощів та способів їхнього перекладу. Ми пропонуємо розуміти поняття суб'єкти політичної діяльності вузько, оскільки у широкому розумінні до цієї категорії можуть бути віднесені всі особи та групи, які виявили хоч якусь політичну активність. Тож ми приділимо увагу індивідам та групам, що професійно займаються політикою. Крім того, необхідно розрізняти прямі та непрямі номінації суб'єктів політики.

Проблеми перекладу номінацій виникають у зв'язку із культуроспецифічністю, інноваційністю мовних одиниць, а також використанням метафоричного та метонімічного перенесення при утворенні назв.

Для представників англо-американської культури досить складними є українські антропоніми [Ермолович 2001, с. 56-57, Виссон 1999, с. 127-128], що викликає використання у перекладі прагматичної адаптації. Парадигма українських антропонімів відображає особисті та суспільні відносини. В українському політичному дискурсі використовується номінація

політиків іменем та по батькові. Номінація *ім'я + по батькові* має імплікувати поважне ставлення до референта, тобто позначати „своїх”. Відповідно перекладачі звертаються до прагматичної адаптації та використовують такі формули як *ім'я + прізвище, Mr, Ms., Mrs. + прізвище*.

Так, колишній президент Л.Кравчук висловлює своє позитивне ставлення до політики сучасного президента, якого він номінує за допомогою формули *ім'я + по батькові*.

Я тоді тільки привітав таке бажання Віктора Андрійовича, оскільки воно за своєю суттю є абсолютно правильним [Кравчук 10.01.2008].

У перекладі представлена нейтральна номінація *ім'я + прізвище*, яка не передає конотацій оригіналу.

At the time I wholeheartedly welcomed Viktor Yushchenko's desire because it was essentially correct [Кравчук 10.01.2008].

Колишній секретар РНБУ Є.Марчук демонструє позитивне ставлення до діючого секретаря, та використовує формулу *ім'я + по батькові*. Зрозуміло, що **Раїсі Василені** за всього її старання необхідно буде витратити багато часу, щоб глибоко ввійти в суть проблем, які необхідно готувати для засідань РНБО [Марчук 28.01.2008].

У перекладі представлена формула *Mrs. + прізвище*. Така номінація дозволяє конотувати поважне ставлення, але змінює культурну ідентичність об'єкту номінації.

Obviously, Mrs. Bohatyriova, with all her diligence, will have to spend a lot of time looking deeply into the problems that must be discussed at meetings of the NSDC [Марчук 28.01.2008].

У той самий час українські кореляти одиниць *Mr, Ms., Mrs. – пан, пані* вживаються для маркування „чужих”. Використання в українському дискурсі формули *пан + прізвище (посада)* є ознакою вербалізації агресії. У розпалі політичної кризи Прем'єр-міністр України В.Янукович використовує на позначення свого політичного опонента одиницю *пан Ющенко*, за допомогою якої здійснюється маркування „чужих”. Одиниця *пан* має специфічну історію в українській культурі. У радянському політичному дискурсі ця лексема не використовувалась на позначення громадян УРСР. У сучасному політичному дискурсі її використання перед ім'ям українських громадян стає маркером вербальної агресії. В перекладі використано формулу *Mr. + прізвище*.

Жодна з них не існувала на час оголошення паном Ющенком свого рішення розпустити Верховну Раду [Янукович 13.04.2007].

None of these existed when Mr Yushchenko announced his decision to dissolve Verkhovna Rada [Янукович 13.04.2007].

Використання у перекладі антропонімів *ім'я + прізвище, Mr, Ms., Mrs. + прізвище* нівелює приховані конотації, які закладені номінаціями за допомогою формули *ім'я + по батькові* та одиниці *пан*.

У політичних текстах використовуються ініціальні та морфемні аббревіатури на позначення державних інститутів. Для перекладу аббревіатур використовується широкий ряд перекладацьких прийомів: транскрипція, калькування, комбінування транскрипції з калькуванням та експлікацією, калькування з експлікацією. Особливої уваги заслуговує варіант перекладу за допомогою комбінування калькування та аббревіації (створення аббревіатури на основі калькування), який дозволяє маркувати культуроспецифічність одиниці та надати денотативну інформацію. Якщо одиниця використовується в тексті кілька разів, то на початку тексту може бути використано зазначене комбінування, а далі лише аббревіатура. Ілюстрацією такого варіанту перекладу може бути неодноразове використання аббревіатури РНБО в тексті інтерв'ю Є.Марчука.

Я був одним з авторів і проводив через засідання РНБО й парламент Закон «Про основи національної безпеки», на який зараз так гордо всі посилаються [Марчук 28.01.2008].

I was one of those who drew up and submitted to parliament, via the National Security and Defense Council (NSDC), the much-referred-to law "On the Foundations of National Security." [Марчук 28.01.2008]

Для того, щоб готувати засідання РНБО, для проведення іншої поточної роботи, безумовно, необхідно мати хоча б відповідний бекграунд [Марчук 28.01.2008].

There should, of course, be somebody to prepare NSDC meetings and do other day-to-day work [Марчук 28.01.2008].

Назви українських політичних партій та блоків викликають труднощі перекладу у зв'язку з тим, що такі одиниці є інноваційними та містять обмежену кількість політологічних термінів. В першу чергу номінації українських політичних угруповань створюються для того, щоб притягнути увагу виборця. Саме прагматичний потенціал одиниць призводить до того, що такі лексеми як *наш*, *вперед*, *народний* неодноразово стають складниками назв політичних партій. Переклад назв здійснюється за допомогою калькування. Культуроспецифічні стилістично марковані одиниці відтворюються за допомогою транскрипції.

Декларацію підписали від «Нашої України» В'ячеслав Кириленко, від партії «Вперед, Україно» Юрій Луценко, від Народного руху України – Борис Тарасюк, від Української республіканської партії «Собор» – Анатолій Матвієнко, від Української народної партії – Юрій Костенко, від Християнсько-демократичного союзу Володимир Стретович, від «Пори» – Владислав Касків, від Партії захисників Вітчизни – Юрій Кармазін, від Конгресу українських націоналістів Євген Гірник, від Європейської партії України – Микола Катеринчук.

The declaration was signed by Viacheslav Kyrylenko (Our Ukraine), Yurii Lutsenko (Forward Ukraine), Borys Tarasiuk (Narodnyi Rukh Ukrainy), Anatolii Matviienko (Sobor Ukrainian Republican Party), Yurii Kostenko (Ukrainian People's Party), Volodymyr Stretovych (Christian-Democratic Union), Vladyslav Kaskiv (Pora), Yurii Karmazin (Defenders of the Homeland Party), Yevhen Hirnyk (Congress of Ukrainian Nationalists), and Mykola Katerynychuk (European Party of Ukraine).

Наведений приклад демонструє транскрипцію культуроспецифічних стилістично маркованих одиниць *рух*, *Собор* та *Пора*. Одиниця *Вперед* не є культуроспецифічною, оскільки така одиниця (її іншомовні відповідники) широко використовується в назвах політичних угруповань інших країн. Наступний приклад містить нову політичну номінацію – назву політичної сили, яку очолює В.Кличко.

Соціологи фіксують зростання виборчої підтримки партії «УДАР» [День 12.10.2012].

Одиниця *УДАР* є не тільки культуроспецифічною, а й має багатий конотативний потенціал, може трактуватися як новоутворення на базі метафоричного та метонімічного перенесення. Крім того, одиниця позиціонується як аббревіатура від «Український Демократичний Альянс за Реформи». У перекладі використовується транскрипція.

Sociologists find growing public support for UDAR [The Day Weekly Digest, 16.10. 2012].

В українській політичній комунікації широко використовуються метонімічні назви суб'єктів політичної діяльності *Банкова* (Адміністрація Президента України), *біло-блакитні*, *помаранчеві*. Такі метонімічні одиниці є культуроспецифічними інноваціями, але утворилися на базі механізмів, що широко використовуються у сучасній світовій політичній комунікації. Переклад таких одиниць здійснюється за допомогою транскрипції, експлікації та комбінування транскрипції та експлікації (*Банкова / the people on Bankova Street*).

На Банковій на гнівні пасажі голови Кабміну відреагували оперативно й різко [День 9.07.2008].

Bankova Street issued a swift and sharp reaction to the irate statements of the head of the Cabinet of Ministers [The Day Weekly Digest, 22.07. 2008].

У цьому ж сенсі на Банковій наголошують на необхідності ухвалення Верховною Радою у невідкладному режимі 16 законів.... [День 21.10.2006]. 21 жовтня 2006

For the same reason the administration emphasizes that the Verkhovna Rada must not delay passing 16 laws ... [The Day Weekly Digest, 24.10. 2006].

Метонімічні кольорові номінації суб'єктів політики відтворюються за допомогою калькування та експлікації (*біло-блакитні / Party of Regions*). Наступні приклади містять калькування метонімічних одиниць на позначення українських політичних сил.

Поява нових лівих може відбуватися двома шляхами – відгалуження від класичних для України проектів і відкол від інших політичних партій, як помаранчевих так і біло-блакитних [День 12.10.2006].

The new left may emerge in two ways: by branching off from projects that are classic to Ukraine, and by breaking away from other political parties, Orange as well as White-and-Blue [The Day Weekly Digest, 17.10. 2006].

Якщо подібний варіант їх влаштовує, то залишиться тільки пошкодувати про гідність «малинових» [День 8.07.2006]. 8 липня 2006

If this option suits the “pinkoes,” one can only feel pity for their dignity [The Day Weekly Digest, 11.07. 2006].

До непрямих номінацій відносяться також метафоричні одиниці, перифрази, способи перекладу яких вимагають окремого дослідження.

Номінації суб'єктів політичної діяльності представлені широким рядом культуроспецифічних одиниць, труднощі іншомовного відтворення яких досить часто пов'язані із інноваційністю, стилістичним маркуванням.

Література

Виссон Л. Чужие и близкие в русско-американских браках / Л. Виссон. – М.: Валент, 1999. – 208 с. Ермолович Д.И. Имена собственные на стыке языков и культуры / Д. И. Ермолович – М.: Р. Валент, 2001. – 200 с.

УДК 81'255.4:821.111(73):821.161.2

КОЛОМІЄЦЬ Л.В.

(Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

ОБРАЗ ЖІНКИ, СИМВОЛІКА ПОДРУЖНЬОГО ЖИТТЯ ТА КОХАННЯ У ВІРШІ ГРЕГОРІ КОРСО «ОДРУЖЕННЯ» В АСПЕКТІ ЗАВДАНЬ ПЕРЕКЛАДУ

У статті розглядається алюзивно-асоціативний зміст вірша Грегорі Корсо «Одруження» з точки зору повноти і точності відтворення його образних деталей в існуючих українському та російському перекладах. Обґрунтовується теза про необхідність глибинного доперекладацького аналізу авторської образної символіки та сюрреалістичного мовлення наратора. Робиться висновок про неприпустимість наївно-дослівного, поверхово-словникового тлумачення джерельного тексту, як і його переробки-перелицювання.

Ключові слова: асоціативний образ, сюрреалістична словосполучка, авторська інтенція, доперекладацький аналіз.

Коломієць Л.В. Образ женщины, символика супружеской жизни и любви в стихе Грегорі Корсо «Женитьба» в аспекте заданий перевода. В статье рассматривается аллюзивно-ассоциативное содержание стиха Грегорі Корсо «Женитьба» с точки зрения полноты и точности воссоздания его образных деталей в существующих украинском и русском переводах. Обосновывается тезис о необходимости глубинного предпереводческого анализа авторской образной символіки и сюрреалистической речи наратора. Доказывается вывод о недопустимости наивно-дословного, поверхностно-словарного толкования текста-источника, как и его переделки-перелицовки.

Ключевые слова: ассоциативный образ, сюрреалистическое словосочетание, авторская интенция, предпереводческий анализ.

Kolomiyets L.V. The image of a woman, symbolism of conjugal life and love in Gregory Corso's poem «Marriage» in the perspective of translational tasks. The article deals with the perspective of an ample and accurate representation of allusions and associations in Gregory Corso's poem «Marriage» in its Ukrainian and Russian translations. The need of pre-translational in-depth analysis of the imagery symbolism and the narrator's surrealist discourse in all detail is being substantiated, whilst a naïve-literal and perfunctory-dictionary interpretation of the ST, as well as its free rendering are being considered unacceptable.

Key words: associative image, surrealist word combination, author's intention, pre-translational analysis.

Мета дослідження – довести важливість для якісного перекладу глибинного доперекладацького аналізу образної символіки джерельного твору. Промовистим **об'єктом** такого аналізу обрано шанований і популярний сьогодні вірш поета-бітника Грегорі Корсо «Marriage» (1958), який став класичним твором в американській постмодерністській літературі, візитною карткою свого автора. **Предметом** нашого дослідження у цьому вірші буде образ жінки, символіка подружнього життя та кохання. Вірш викликає живий відгомін і через п'ятдесят років після його створення, бо наратор, з одного боку, є типовим представником біт-покоління, якого дратує ідея шлюбу як консервативної соціальної інституції, а з іншого – він не замикається лише на боротьбі між суспільним конформізмом і цинічним життям поза його межами, а шукає той ідеал, який уможливить його щастя потойбіч кордонів конвенційного шлюбу, що став подібним до розфасованого товару в житті середнього класу, таким же невід'ємним, ритуалізованим його атрибутом, як приміський будинок із газоном і частоколом, кінофільми та комікси.

У зв'язку з думкою про одруження уява наратора кількаразово переходить від розгублено-тривожного до ейфорійно-піднесеного стану, а від піднесеного – знову до тривожного, малюючи картину жахів псевдодилічного сімейного життя – і середнього буржуа